

To je škvadrizem!

Sedaj bo menda končno vsem jasno. Podlo dejanje na slovenski šoli v Zgoniku so zakrivali duhovni potomci tistih, ki so umorili Matteottija in zastupili Bratuža ter spravili pred posebno sodišča nešteto naših rojakov. Dolej so se dobro znani, a nikoli kaznovani fašisti samo podpisovali s svojimi siglami in simboli na oskrunjenih spomenikih. Sedaj pa so se dali pred oskrunjenim spomenikom tudi fotografirati. Boljšega dokaza menda ni treba. Sedaj se menda končno niti policija ne bo mogla več sprenevedati, sedaj bo končno prisiljena ukrepati. Saj je vsem razvidno, da so fašisti zakrivali najmanj pol ducata kaznivih dejanj. Pogum

RAFKO DOLHAR

storilcev je sicer vedno enak. Dolej so se zakrivali v temo noči, sedaj so se skrili pod plašč parlamentarne imunitete, kajti rušilno kladivo so dali v roke državnemu poslancu. Sedaj se bo moral torej tudi italijanski parlament izkazati, kajti če ga hoče spraviti pred sodišče, mu mora odvzeti parlamentarno imuniteto. Upamo, da se bo italijanski parlament zavedal, da so predhodniki sedanjih škvadriztov že enkrat pokopali italijansko državo, savojsko monarhijo.

Izbira cilja (šola, ki je poimenovala po 1. maju 45) ni bila ne slučajna in niti nenapovedana, temveč spada v načrtno gonjo fašistične stranke, da bi zbrisala svojo preteklost in potvarjala zgodovino. Zaman je povezovanje osvoboditve Primorske z žalostno stvarnostjo kraških brezen. Zgodovina je že določila, kdo je bil v zadnji vojni na pravi strani, to je na strani protifašističnega boja. To, kar predstavlja za Italijane 25. april, predstavlja za Primorce 1. maj. Maj 45 zato je in ostane za Primorce velik, zgodovinski dan, ker predstavlja konec fašistične diktature in priključitev pretežnega dela Primorske k matični domovini.

Tudi matična Slovenija mora biti pozorna na to, kar se zadnje čase dogaja pri nas, kajti listarska akcija o ponovnem odkupu Istre v resnici pomeni akcijo za

Predsednik republike je spet poskrbel za presenečenje

OBISK V NOVI GORICI IZRAZ PRIJATELJSTVA IN MIRU

»Moja gesta je izraz miru in prijateljstva do ljudstva in naroda, ki sta si z velikim trudom in pogumom priborila dostojanstvo neodvisne republike«. Tako je predsednik republike Cossiga opravičil svoj kratki obisk (v nedeljo, 3. t.m.), v Novi Gorici. Za obisk je rimska vlada vedela vnaprej, državni poglavar pa je pojasnil, da je za priznanje Slovenije pristojna le vlada. »Zavedam se, je dejal na srečanju na županstvu v Gorici, da se moje ravnanje morda komu zdi nedosledno. Danes sem enako ganjen obiskal brezno pri Bazovici in Rižarno v Trstu. Če bi mi čas dopuščal, bi se ustavil tudi pred spomenikom štirih slovenskih patriotov, ki so jih ustrelili fašisti, saj ne moreš počastiti spomina svojih mučnikov, če ne spoštuješ mučnikov drugih narodov«. Cossiga je tudi napovedal obisk Porčinja v Benečiji, kjer so med zadnjo vojno komunistični partizani pobili skupino nekomunističnih italijanskih partizanov brigade Osoppo. Državni poglavar je v tej zvezi naglasil, da je treba sicer resnici priti

do dna, a da je hkrati nujno nekatere rane zaceliti.

Nenadna odločitev predsednika republike Cossiga, da naredi skok čez državno mejo in se kratko ustavi v Novi Gorici, je bil vsekako osrednji dogodek njegove nedeljske prisotnosti v naši deželi. Po svečanostih v Sredipolju,

kjer so počastili padle v prvi in drugi svetovni vojni, se je Cossiga kot prvi italijanski državni poglavar poklonil spominu žrtev jame pri Bazovici in nato obiskal Rižarno, edino nekdanje nacistično taborišče na ozemlju Italije. Po kosilu v goriških Brdih se je pred-

Predsednik Cossiga med obiskom v Novi Gorici. Ob njem sta predsednika Peterle (levo) in Kučan (desno)

Globlji pomen visokega obiska

Predsedniku republike Cossigi je treba priznati, da je s svojim vljudnostnim in prijateljskim obiskom v Novi Gorici dejansko odstranil silno mučen vtis, ki je nastal med slovenskim ljudstvom v deželi Furlaniji Julijski krajin zaradi škvadrističnega napada na slovensko šolo v Zgoniku. Tolpa misovskih skrajnežev je pod vodstvom poslanca iste stranke iz Pordenona s kladivom poškodovala ploščo z imenom šole in se znesla tudi nad spomenikom padlim na Colu.

DRAGO LEGIŠA

Slučaj je hotel, da se je to zločinsko in pobalinsko dejanje, ki pomeni tudi izredno hudo žalitev za ves naš narod, pripetilo v času, ko prihaja po zaslugi ZTT med slovenske ljudi na tej in oni strani meje prevod Božanske komedije, se pravi delo vrhunskega italijanskega pesnika Danteja Alighierija. Zanimivo in hkrati značilno je, da je za njegov prevod mojstrsko poskrbel slovenski minister za kulturo Andrej Capuder.

V trenutku, ko Slovenci v Italiji doživljamo pobalinski napad na eno naših temeljnih kulturnih ustanov, kakršna je šola, nudi slovenska založba možnost, da se pripadniki slovenske manjšine in celotni slovenski narod neposredno seznanijo s samim italijanskim literarnim biserom.

To je najlepši in najbolj zgovorni dokaz, kako je iz trte izvit očitek, ki tako pogosto leti na nas, češ da se zapiramo v geto in odklanjamo stike z italijanskimi sosedi. Po drugi strani s tem prav tako zgovorno dokazujemo, da na barbarško gesto odgovarjamo s kulturno pobudo, globoko prepričani, da moremo tako doseči le zmago.

Toda naš narod je v preteklosti in tudi sedanjosti jasno dokazal, da zna na nasilje in na poskuse ponižanja odgovoriti tudi drugače. Tako bo ravnal — o tem smo globoko prepričani — tudi v prihodnosti, če se bo izkazalo, da so odpovedala sredstva pravne in demokratične države.

Obisk italijanskega državnega poglavarja v Novi Gorici pa dokazuje, da doba brezpravja, hvala Bogu, še ni napočila.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder. »Blisk.« (Angelo Cerkevnik); 11.00 Za smeh in dobro voljo; 12.00 Narodnostni trenutek Slovenec v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Janez Povše: Slovenski obračun s samim seboj; 15.30 Šport in glasba; 17.00 Z naših prireditev.

■ PONEDELJEK, 11. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Moč tišine; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 »Dober nasvet«, izbor humoresk Evgena Juriča; 12.00 Umetniki pred ogledalom; 12.40 Mešani zbor Mačkolje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Možiček Kopitljaček«; 16.00 Skladatelj in organist Primož Ramovš; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Jože Plečnik, slovenski svetovni arhitekt.

■ TOREK, 12. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 To je življenje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 »Dober nasvet«, izbor humoresk Evgena Juriča; 12.00 Življenju naproti; 12.40 Mešani zbor Repentabor; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Skupina Gallus consort; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda.

■ SREDA, 13. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 »Dober nasvet«, izbor humoresk Evgena Juriča; 12.00 Zdrava prehrana in gastronomija; 12.40 Mešani zbor Sveti Jernej z Opčin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 16.00 Orkester Camerata Labacensis; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Jugoslavija po letu '45.

■ ČETRTEK, 14. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenski vojaki v 1. svetovni vojni; 9.30 To je življenje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 »Dober nasvet«, izbor humoresk Evgena Juriča; 12.00 Skozi tančico molka; 12.40 Slovenski oktet poje domoljubne pesmi; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Moteti iz zbirke Opus musicum; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja.

■ PETEK, 15. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 »Dober nasvet«, izbor humoresk Evgena Juriča; 12.00 Prvine Sredozemlja pri primorskih pesnikih in pisateljih; 12.40 Slovenski oktet poje domoljubne pesmi; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Kje je pristalo letalo?«; 14.30 Od Milj do Devina; 16.00 Pianist Roberto Turrin v našem studiu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 16. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Zdravniški nasveti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Slovenija; 11.35 »Dober nasvet«, izbor humoresk Evgena Juriča; 12.00 Rezija in Kanalska dolina; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.00 Mladi harmonikarji šole Glasbene matice; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Alpe-Jadran; 18.00 Janez Povše: Slovenski obračun s samim seboj.

FEDERALIZEM IN MANJŠINE

(Misli po simpoziju v Cagliariju)

Problem federalizma je dandanes večkrat na prvih straneh oz. v ospredju političnih razprav. Vendar sam po sebi ni nov. In tudi na debatah v sardinskem glavnem mestu se je to pokazalo. Od Kanta do Hamiltona pa do Cattanea — in spet Chanouxa — ob njih so se mnogi od referentov zavstavlili za osvetlitev tega pojma. Seveda se današnje pojmovanje federalizma v evropskem smislu pojmuje nekoliko drugače in s posebnim ozirom na različne objektivne stvarnosti, čeprav so miselni viri v glavnem ostali isti.

Današnje uprašanje federalizma je v glavnem usmerjeno v problem avtonomije posameznih skupnosti, v našem primeru narodnih in deželnih. Federalizem pomeni nadalje (kot že v prvotnem pomenu) sklenitev pogodbe neke skupnosti z drugo, vedno pa v smislu prej omenjenih ciljev. Evropski federalizem ob koncu 20. sto-

letja ni nič drugega kot zamisel o svobodnih enotah znotraj neke širše skupnosti, ki si želi sama oblikovati svojo usodo in nato povezavo z drugimi. V tem duhu se danes govori o federalizmu Evrope, o avtonomiji narodnostnih skupnosti, o iskanju novih poti za politično ureditev predvsem naše celine na poti v tretje tisočletje. In prav to je že napovedoval filozof Imanuel Kant ob koncu 18. stoletja, ko je pisal o pravicah samostojnih narodov za avtonomno, svobodno in pluralistično družbo. Kasneje pa — v našem stoletju — francoski mislec Maritain, ki jasno začrtuje v duhu pluralizma tudi vlogo narodnih manjšin, ko npr. piše: »Jasno je, da problemi, ki zadevajo narodne manjšine, zahtevajo že sami po sebi pluralistično rešitev... pluralistična skupnost, ki v svoji organski enotnosti združuje raznolikost skupin... in ki priznava takim skupnostim globoko avtonomijo.«

Simpozij liste Federalizem v mestu Cagliari, o katerem je bilo že pisano v zvezi z dokumentom slovenske stranke o slovenski manjšini v Italiji ter o priznanju republike Slovenije, je imel izreden pomen. Osvetlil je marsikatera vprašanja s tega področja in posebej nudi (tudi v debati) možnost za praktično primerjavo sedanjega položaja med manjšinami samimi. Tako mimo slovenske, sardinske, furlanske, valdostanske, okcitanke in drugih skupnosti v Italiji še s katalonske ali flamske strani, da omenimo le širši evropski prostor; teden prej pa še na zborovanju o Evropi v Sassariju še glas Korzike in drugih etničnih skupnosti.

Ideje narodnosti, strpnosti, sožitja — to so bile poleg in federalizma vodilne misli nedavnega sardinskega srečanja. Prav zato so podobna zborovanja nadvse pozitivna in plodna. In prav je, da so bile temu pobudnik prav manjšinske stranke v Italiji. Naj zaključimo z mislimi slovenskega filozofa Franceta Vebra o pravi in duhovni vlogi nacionalne ideje, ki jih je slovenski predstavnik tudi citiral v svojih izjavah v Cagliariju, ko zgovorno piše: »Ako nacionalizem, pravi nacionalizem res je in naj bo nekaj drugačnega nego goli in že v samem živalskem življenju tako idealno uresničeni rasizem, tedaj gre provenstvenno zopet prvo priznanje sami krščanski misli, ki gleda in to izhodno najprej na samo duhovno stran človeškega življenja in šele nato na prirodno.« Sama duhovnost je pa tisto v človeku, kar loči človeka od same prirode in v odločilnem primeru tudi — človeka od človeka.«

a.b.

Razkol v Slovenski demokratični zvezi

V Ljubljani je bil 13. in 14. oktobra izredni kongres Slovenske demokratične zveze, na katerem je prišlo znotraj stranke do razcepa. Skrajna vsa strankina elita je zapustila kongres in objavila, da ustanavlja novo stranko. Poleg dr. Dimitrija Rupla, dotedanjega predsednika stranke in zunanjega ministra Slovenije, so stranko zapustili ugledni politiki in intelektualci, kot so predsednik skupščine dr. France Bučar, notranji minister in eden glavnih akterjev slovenske pomladi Igor Bavčar, pobudnica slovenske sprave Spomenka Hribar, eden od glavnih ideoloških tvorcev demokratičnega preboja dr. Tine Hribar in številni drugi. Dejansko je stranko zapustil ves intelektualni krog Nove revije, ki je SDZ ustanovil in zasnoval nacionalni program, ki je kasneje postal Demosov politični program, s katerim je slednji tudi zmagal na prvih svobodnih volitvah po komunističnem enoumju.

Vzrokov, da je prišlo do razkola, je več. Nemara ni najmanj pomemben ta, da je bilo strankino jedro sicer res sestavljeno iz vrhunskih intelektualcev, vendar so se slednji kot politični operativci izkazali za razmeroma nevesče. To navsezadnje niti ni čudno, saj se tudi drugod v svetu intelektualna smetana le redko dejavno ukvarja s politiko. Politik in intelektualci sta pač dva različna »genotipa«.

V SDZ je ob njenem nastanku vstopilo precej ljudi, ki so v komunističnem režimu občutili pomanjkanje svobode na nekem drugem nivoju kot intelektualci. Razumevanje istovetnosti stranke, njen odnos do bivšega komunističnega režima in aktualna politika stremjenja so bila pri strankinih intelektualcih precej drugačna kot pri ostalem članstvu. To je postopno privedlo do vse večjega nerazumevanja med vodstvom in ostalimi člani stranke. Ker formalno vodstvo stranke ni pravočasno poskusilo reševati porajajoče se napetosti, se je znotraj stranke pojavilo nekakšno vzporedno, neformalno vodstvo, ki je sestankovalo skorajda v zarotniški maniri in na kongresu izvedlo neke vrste puč. Reči je treba, da je legalno vodstvo za to »zarotniško« dejavnost sicer vedelo, da pa ni ničesar ukrenilo. Res pa je tudi, da se je vodstvo stranke ves čas po volitvah intenzivno ukvarjalo s politiko osamosvajanja Slovenije, pri tem pa je seveda trpelo delo v stranki.

Zdi se, da je sodu izbil dno Ruplov spor s Peterletom. Večina članstva SDZ namreč ni bila pripravljena v tem sporu podpreti svojega predsednika, temveč Peterleta. To je bil seveda paradoksalen položaj, ki je Rupla in njegove pristaše brčkone precej prizadel. Tedaj so se v stranki tudi začele žolčne polemike med »liberalci« in »klerikalci«, ki so se preselile tudi na strani dnevnega časopisa. Čeprav se je sprva zdelo, da so te polemike le nenevarne znotrajstrankarske zdrahe, je kasnejši tok dogodkov pokazal, da je to že bilo znamenje notranjega razkroja stranke. Nova Rupel-Bavčarjeva stranka sicer ostaja v Demosu, vendar se zagotovo ne bo vselej opredeljevala kot Demos. To zna že v bližnji prihodnosti sprožiti padec vlade ali njen odstop.

Janez Vuk

To je škvadrizem!

ponovno osvojitve Istre, do kake ponovne »danunciade« pa korak ni zelo velik. Nedavna zahteva po uradnem izobešanju zastav istrskih in dalmatinskih mest ob italijanskem državnem prazniku v Trstu je namreč dovolj zgovorno opozorilo.

Obisk v Novi Gorici...

sednik srečal z občinskimi upravitelji na županstvu v Gorici in nato prekorajčil državno mejo na Škabrijelski ulici, kjer sta ga čakala slovenski predsednik Kučan in ministrski predsednik Peterle.

Tudi ob tej priložnosti je uradni Trst pokazal svoj izrazito provincialni obraz in ni mogel prikriti svoje ihte. Tokrat se je še najbolj »izkazal« župan, ki je predsednikov obisk v Novi Gorici označil za »neljub prestop meje« (spiaccevole sconfinamento), kot da bi šlo za kakega tihotapca ali tatiča.

Obrtniška cona se začinja uresničevati

(Pogovor z glavnim pobudnikom)

S podpisom kupnoprodajne pogodbe med devinsko-nabrežinsko občinsko upravo in Konzorcijem obrtnikov so se uspešno zaključila dolgoletna prizadevanja za začetek uresničevanja obrtniške cone v občini Devin-Nabrežina. Glavni pobudnik za izvedbo tega vsekakor pomembnega načrta je Stanko Švara, avtomehaničar iz Sempolaja. Star je 42 let in je solastnik znane delavnice v Sesljanu, kjer avtomobilist dejansko najde vse, kar potrebuje za svoje vozilo. V tem poklicu je že dvajset let. Naprosili smo ga za pogovor, na katerega je rad pristal.

Stanko Švara

G. Švara, v čem je po Vašem glavnem pomen te pobude?

Obrtnikom iz devinsko-nabrežinske občine se nudi priložnost, da se uveljavijo in da pokažejo svoje znanje in svoje sposobnosti. Njihovo delo je namreč silno oteženo zaradi najrazličnejših predpisov. To pomeni, da tradicionalni obrtnik, ki je delal na domu, nima več bodočnosti. Urediti si mora drugačne pogoje za delo, ki bodo ustrezali vsem predpisom. Prvi pogoj pa je ustrezen zemljišče, na katerem si bo obrtnik uredil svoje delovne prostore. Zato smo se trudili, da bi dobili posebno obrtniško cono tudi v občini Devin-Nabrežina.

Kdaj ste se začeli zanimati za to cono?

Prvo vlogo na občinsko upravo smo pripravili leta 1982, se pravi pred devetimi leti. Tedaj smo prosili, naj se v okviru občinskega regulacijskega načrta določi posebno področje za obrtniške dejavnosti. Vlogo je predložila skupina kakih 15 obrtnikov.

Katere so bile največje težave?

Občinska uprava je vlogo sprejela in z regulacijskim načrtom iz leta 1985 tudi konkretno določila lokacijo cone. Konzorcij se je uradno ustanovil decembra leta 1986. Prve težave so nastale, ko je bilo treba iz žepa potegniti prve vsote denarja. Tedaj je prišlo do osipa članov. Najhujše težave pa so nastale leta 1987, ko je deželni urad za načrtovanje negativno ocenil lokacijo, češ da ni v skladu s krajinskimi predpisi. S tem se je celotni postopek za uresničenje cone prekinil, tako da je grozila resna nevarnost, da s pobudo ne bo nič. Treba je bilo mno-

go odločne volje in vztrajnosti, da smo nato premagali vse ovire in končno pred kratkim tudi prišli do cilja.

Katere so glavne značilnosti obrtniške cone?

Cona se razteza na površini 44 tisoč kv. m. Obrtniki bodo koristili 28 tisoč kv. m., kajti ostala površina pade v glavnem za potrebe urbanizacije (ceste, zelene površine itd). Skupno je določenih 16 enot, kar pomeni, da je mesta za skupno 16 obrtniških delavnic. Zdaj je v teku postopek za natančnejšo ureditev vseh vprašanj, zlasti tistih, ki zadevajo sestavo konzorcija.

Katere dejavnosti predvidevate?

Predvidevamo delavnice za mizarja, kovača, mehanika, avtoličarja, inštalaterja in druge dejavnosti. Skupna investicija bo znašala sedem ali osem milijard lir. Delovnih mest pa bo 70.

KAJ MENI O POBUDI PODŽUPAN MARTIN BRECELJ

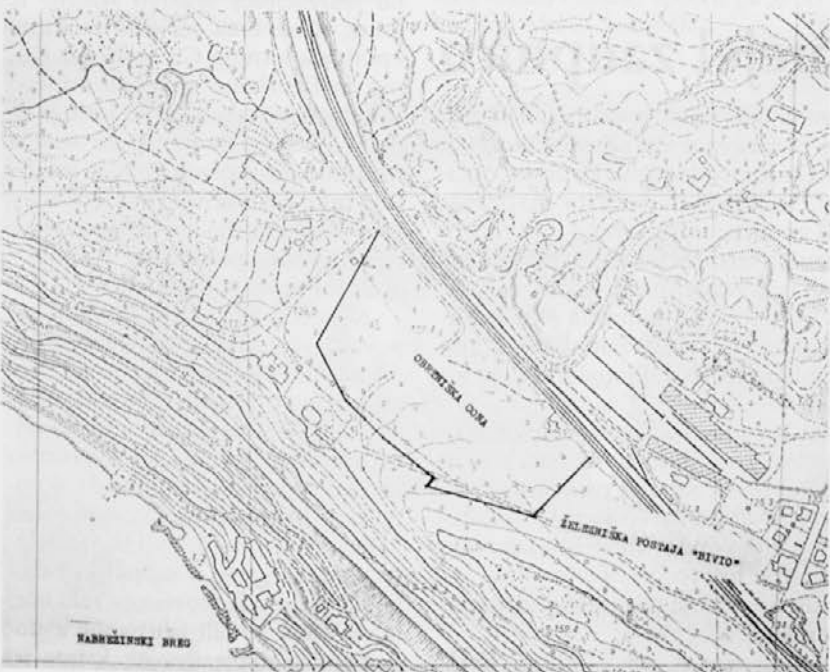
»Odkar so propadle ali bistveno zgubile na pomenu tradicionalne gospodarske dejavnosti, kot so bile zlasti kmetijstvo, ribolov in kamnarstvo, devinsko-nabrežinski občini trajno grozi nevarnost, da bi se zreducirala v zgolj rezidenčno področje z vsemi negativnimi posledicami, ki bi jih to imelo. Uresničitev obrtniške cone v Nabrežini bo predstavljala pomemben korak v nasprotno smer, saj bo po-

Martin Breclj

membno obogatila gospodarsko življenje v občini in s tem prispevala k njenemu skladnejšemu razvoju.

Zamisel o obrtniški coni v Nabrežini se je prvič porodila pred davnimi desetimi leti, upravni postopek za njeno uresničitev pa še danes ni povsem končan, saj zdaj razpolagamo s splošnim in podrobnim regulacijskim načrtom, a ne še z ustreznimi gradbenimi dovoljenji. To dolgo spočnanje je treba delno pripisati zapletenosti upravnega postopka, delno pa tudi obstrukciji nekaterih političnih sil oziroma krogov in veliki zamudi, s katero je deželna uprava načrte odobrila. Kritiki so se večkrat obregnili ob lokacijo, čeprav je bila skrbno izbrana in jo je občinski svet skoraj soglasno najmanj trikrat odobril. Očitno koga motijo še druge stvari. Upam, da odslej ne bo več hujših ovir, posebno zadovoljstvo pa moram izraziti nad dejstvom, da konzorcij, ki vodi projekt, sestavljajo domači oziroma slovenski obrtniki in da lepo sodeluje s krajevnim slovenskim denarnim zavodom.«

Slovenska ustava in narodne manjšine

Pri predsedniku Skupščine Republike Slovenije in predsedniku Komisije Skupščine Republike Slovenije za ustavna vprašanja dr. Francetu Bučarju so 29. oktobra bili predstavniki Slovenske skupnosti iz Trsta, Narodnega sveta koroških Slovencev, Krščanske kulturne zveze in Enotne liste iz Celovca. Pogovarjali so se o ureditvi položaja narodnosti v naši ustavi, s tem posredno pa seveda tudi o vprašanju odnosa Republike Slovenije do slovenske manjšine v sosednjih državah.

Udeleženci pogovora so ugotovili, da je predložena ureditev položaja italijanske in madžarske narodnosti v Sloveniji lahko vzgled manjšinske ureditve in da bo lahko služila kot vzorec za ureditev položaja drugih manjšin v sosednjih državah. Med pogovorom pa se je porodila tudi zamisel, da bi v slovensko ustavo vnesli pooblastilo za izdajo posebnega zakona, na osnovi katerega bi imeli Slovenci iz zamejstva, pa tudi od drugod po svetu, v Republiki Sloveniji enake možnosti kot državljani Slovenije. Takšna ureditev naj bi bila podobna pravicam in ugodnostim Južnih Tirolcev v Avstriji.

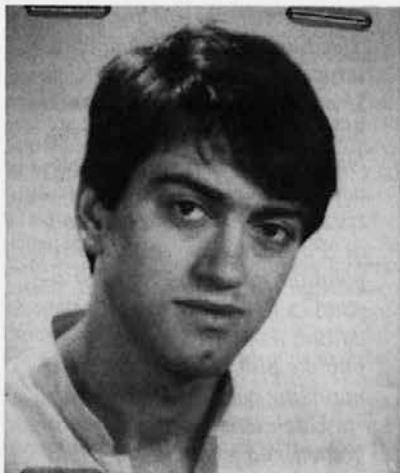
Za Ssk sta bila prisotna deželni tajnik Ivo Jevnikar in deželni predsednik Marjan Terpin, za NSKS Tajnik Marjan Pipp, za EL Jože Wakounig in Bernard Sadovnik, za KKZ pa Nuzej Tolmajer.

V Trstu in drugih krajih naše dežele se nadaljujejo priprave na obisk papeža Janeza Pavla II., ki bo maja prihodnjega leta. Kot slišimo, se slovenski verniki na Tržaškem zanimajo, da bi mogli s petjem in molitvijo primerno izkazati sinovsko vdanost svetemu očetu. Bo zadoščeno njihovi želji? Širijo se glasovi o čedalje večjih težavah in tudi o ovirah. Upati pa je, da se bo to vprašanje pravilno rešilo, in sicer v skladu s temeljnimi pastoralnimi načeli.

Štandreška sekcija Slovenske skupnosti odklanja predlog, naj se na področju mireskega letališča zgradi šolski center za finančno stražo. Člani sekcije menijo, da je treba omenjeno področje nameniti raje za potrebe športa, prostega časa, civilne zaščite itd. Proti gradnji centra so se izrekli tudi udeleženci zadnjega zasedanja pokrajinskega sveta Ssk v Gorici.

Mladi ob skorajšnjem pokrajinskem kongresu Ssk v Trstu

O bližnjem tržaškem pokrajinskem kongresu Ssk, ki bo 10. novembra na tržaški Pomorski postaji, smo se pogovorili tudi s predstavnikom mlajše generacije Davidom Slobcem.

David Slobec

Kako ocenjuješ dosedanje delovanje pokrajinskega sveta Ssk v zadnji mandatni dobi?

Delovanje našega pokrajinskega sveta Ssk v zadnji mandatni dobi ocenjujem vsekakor zelo pozitivno iz dveh razlogov:

prvič, ker smo precej uspešno delovali tako na strogo političnem kot tudi na širšem narodnostnem področju tržaške pokrajine. V mislih imam predvsem razne naše pobude proti razlastitvam slovenske zemlje, protestnih akcij proti namestitvi sinhrotrona pri Bazovici pa vse tja do prirejanja okroglih miz, tiskovnih konferenc in zbiranja podpisov za tak zakon o kraškem parku, ki ne bi oškodoval našega kraškega človeka. Nenazadnje pa bi rad še posebno pohvalil vse naše izvoljene predstavnike Ssk, ki so se zelo dobro izkazali v boju za pravičnejše statute naših občin in pokrajine;

drugič, ker nam je uspelo istočasno usmeriti tudi velik del naših energij v pomoč slovenski neodvisnosti. Pozitivna ocena delovanja pokrajinskega sveta Ssk pa je lahko še večja,

če pomislimo, da vsi njegovi člani sodelujejo v stranki prostovoljno in brezplačno.

Kaj bi kot predstavnik mlajše generacije spremenil oz. izboljšal v delovanju pokrajinskega sveta Ssk pa tudi stranke na deželni ravni?

Zdi se mi, da mora nujno priti v stranki tako na pokrajinski kot tudi na deželni ravni do večje profesionalnosti; boljše bi bilo treba izkoristiti in koordinirati strokovne sposobnosti članov pokrajinskega in deželnega sveta ter somišljenikov Ssk predvsem na pravnem, gospodarskem, šolskem in naravovarstvenem področju. V prihodnji mandatni dobi bi bilo treba okrepiti prisotnost in delovanje sekcij Ssk v vseh treh pokrajinah, kjer živi naša narodnostna skupnost. Bolje bi bilo treba tudi obveščati tako slovensko kot italijansko javnost o naših političnih uspehih in prizadevanjih za razvoj in zaščito Slovencev v Italiji.

So po tvojem mnenju smernice in načela stranke še aktualne?

Statut Ssk v svojih prvih stavkih med drugim pravi, da je Slovenska skupnost politična stranka Slovencev v deželi FJK, ki temelji na načelih narodne samobitnosti, demokratične ureditve, političnega pluralizma in socialne pravičnosti. Ze samo zaradi teh principov so smernice in načela naše stranke še posebno aktualne in je njihova praktična uresničitve cilj, ki ga je treba čimprej doseči, če hočemo ohraniti svojo identiteto narodne skupnosti in ne postati zgolj folklorna skupina.

Kakšno zanimanje za politično udejstvovanje velja med mladimi?

Pokrajinski kongres SLOVENSKE SKUPNOSTI TRST SMO TUDI MI!

Kongresni center na Pomorski postaji v Trstu,
nedelja, 10. novembra 1991, z začetkom ob 9. uri.

Med večjim delom slovenske mladine je premalo politične in tudi kulturne dejavnosti, pa čeprav so zadnji vojni dogodki v Sloveniji le vzbudili vsaj pri nekaterih nekaj več narodnega ponosa in zanimanja za novo politično stvarnost tako v Sloveniji kot tudi v naši deželi. Slovenska šola igra v mladinskem prostoru zelo pomembno in nezamenljivo vlogo, zato bi morala nuditi dijakom mnogo več informacij o vseh aspektih naše manjšinske stvarnosti in jih vzgajati v aktivne člane naše skupnosti na vseh področjih. Če se osredotočimo samo na mladinsko politično področje, lahko ugotovimo, da je npr. pri Mladinski sekciji Ssk veliko možnosti za udejstvovanje na najrazličnejših ravneh, ki gredo od prizadevanj za enoten volilni nastop Slovencev v Italiji, za enakopravnost slovenščine v javnosti, za boljše šolstvo, pa vse tja do varstva okolja, sožitja, smotrnejšega izkoriščanja možnosti zaposlitve slovenske mladine in sodelovanja z mladinski-

mi organizacijami narodnih manjšin po vsej Evropi.

Z zadovoljstvom ugotavljam, da je prišlo na zadnjem pokrajinskem kongresu MsSsk do bistvene pomladitve članstva, kar potrjuje pravilnost političnih izbir stranke Ssk, še posebno v teh časih, ko stopajo ideologije vedno bolj v ozadje. Poudariti velja tudi, da so člani MsSsk prisotni v vseh strankinih organih tako na pokrajinski kot na deželni ravni, kar dokazuje tudi občutljivost in odprtost stranke do mladih in njihovih idej.

Katero bi moralo biti po tvojem mnenju vodilo bližnjega kongresa?

Stranka bi morala na svojem kongresu postaviti v ospredje nezamenljivo in odločilno vlogo, ki jo odigra v zamejskem prostoru, ter postati čim bolj reprezentativen subjekt različnih realnosti naše narodnostne skupnosti v perspektivi enotnega političnega nastopa.

Zanimiva okrogla miza v Ronkah

Raba slovenščine v javnosti

V četrtek, 31. oktobra, je bilo v občinski sejni dvorani v Ronkah srečanje-diskusija z naslednjo temo: Prava do rabe slovenščine pred sodno oblastjo in javno upravo. Srečanje je potekalo pod pokroviteljstvom občine Ronke, organizirala pa so ga tri slovenska društva: Slovensko kulturno rekreacijsko društvo »Jadro« iz Ronk, Krožek za socialno politična vprašanja »Anton Gregorčič« iz Gorice in Družbeno politično društvo »Edinost« iz Trsta. Glavna zasluga za dobro obiskano srečanje gre seveda neutrudnima profesorjema, ki sta debato pripravila; Renco Frandolič in inženir Karlo Mučič sta srečanje vzorno tudi vodila pred polno dvorano v občinski palači v Ronkah.

Na srečanje so prišli skorajda vsi povabljeni gostje, prisoten ni bil samo senator Spetič, na srečanje pa ni mogel priti tudi odvetnik Daniele Bonamore. Sodelovali so senator in odvetnik Nereo Battello, dr. Francesco Dé Benedittis, tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar in profesor Samo Pahor. Ta je pripravil v bližnji knjižnici tudi razstavo o italijanski zakonodaji, ki se nas Slovencev zelo tiče; razstavljeni so bili isti panoji z dokumenti o dvojezičnosti, katere so

že »obdelovali« fašistični skrajneži v Trstu, to se je na papirjih tudi videlo, saj so bili temeljito opljuvani.

Na rob uspelega srečanja, ki pa v dvorano ni pripeljalo italijanskega občinstva, bi lahko zapisali, da je bilo potrebno, vprašljivo pa je, kaj lahko sploh še novega zveemo na to temo, o kateri sedaj že vsako leto organizirajo pogovor v Ronkah. O tem se je najbolj razgovoril odvetnik in senator Nereo Battello, ki se je že takoj na začetku vprašal, kakšen smisel imajo takšna srečanja. Rekel je tudi, da je velika sramota, da se o tem pogovarjamo na pragu enainvajsetega stoletja, ko bi morala imeti manjšina vendarle vse pravice že uresničene, ne pa, da se mora zanje šele boriti. Kaj bolj konkretnega pa tudi on kot politik ni povedal. Tajnik stranke Slovenska skupnost in časnikar na slovenskem radiu v Trstu Ivo Jevnikar je s pragmatičnim posegom spregovoril o zadnjem srečanju slovenskih predstavnikov z italijanskim zunanjim ministrom De Michelisom, kateremu je prisostvoval tudi sam. Na kratko je ponovil bistvo ministrovih izjav, kjer je minister v bistvu povedal, da bodo Slovenci v Italiji uživali

Župan v Kopru prejel zaupnico

Na pobudo Demosovih poslancev je bila na skupnem zasedanju vseh treh zborov občinske skupščine razprava o vprašanju, ki v javnosti že nekaj mesecev buri duhove. Da je predsednik kopske občine Aurelio Juri izpostavljen prepihu, je pokazala tudi ta razprava. Predvsem iz vrst opozicije smo slišali vrsto pomislekov, da ne rečem očitkov, ki pa so jih delegati večine omilili oziroma obrnili sebi in županu v prid. Delegati so nato pristopili h glasovanju, ki je po eni strani potrdilo pričakovan končni izid — podaljšanje mandata — po drugi pa župana najbrž dodatno opogumilo pri njegovem nadaljnjem delu in zavzemanju za »avtonomijo celotne Istre in za italijanski vzorec reševanja manjšinske problematike«.

Tajno glasovanje pa je pokazalo, da županova »dvojna« vloga (najvišjega predstavnika občine in pripadnika italijanske skupnosti) in predvsem njegovo ravnanje neposredno pred, med in po vojni v Sloveniji, ni sporno zgolj za Demosove poslance, temveč tudi za nekatere predstavnike drugih strank. Za županovo razrešitev je glasovalo 18 delegatov, 3 so se vzdržali, 56 pa jih je bilo proti. To je znak, da znotraj vladajoče, levo usmerjene koalicije, ki ima sicer absolutno večino v skupščini, le ni popolnega soglasja.

R.H.

Borštnikov prstan igralki Miri Sardoč

Za svoje življenjsko delo v gledališču, za nepozabne interpretacije, izredno nadarjenost in delavnost je igralka SSG v Trstu Mira Sardoč prejela v Mariboru najvišje slovensko gledališko priznanje — Borštnikov prstan. Kot piše v obrazložitvi žirije, je Mira Sardoč »ena osrednjih osebnosti tržaškega kulturnega živ-

Mira Sardoč

ljenja, gledališka učiteljica mladih rodov, skrbnica slovenskega jezika, povezovalka tržaške kulture na vse strani, branilka golega obstanka te svojevrstne slovenske gledališke hiše (SSG — op. ur.)... Mira Sardoč je s svojim delom avtorica pomembnega deleža v obdobju sijajnega vzpona našega gledališča zadnjih 40 let,« piše se v obrazložitvi. Nagradno komisijo so sestavljale tri pomembne osebnosti v slovenski gledališki umetnosti: France Vurnik, Polde Bibič in Matjaž Kmecl. Naši tržaški umetniki čestitamo za visoko priznanje.

* * *

Raba slovenščine...

◀ IIII 4

enake pravice kot jih italijanska manjšina v Sloveniji. Sicer pa Ivo Jevnikar ni bil posebno navdušen nad ministrovimi izjavami, ker so bile preveč splošne, da bi se iz njih dalo kaj razbrati. Profesor Samo Pahor je govoril o svojem boju za slovenske pravice in pri tem povedal lastne izkušnje, katerim lahko sledimo v dnevnem časopisju, kajti Samo Pahor je človek, ki pušča sled za seboj.

Sledila je dolga debata, katero je vodil profesor Renco Frandolič. Kot vedno, je taka tema dobrodošel povod za debato, na kateri pa seveda skorajda ni bilo Italijanov, kar je zelo razumljivo, saj se ta stvar njih ne tiče, vsaj mislijo tako, sicer bi prišel še kdo, razen povabljenec, zaradi katerih je vsa stvar tudi potekala v italijanščini.

V DSI o problemu Istre

V Društvu slovenskih izobražencev je bila 4. t.m. zanimiva okrogla miza o ureditvi Istre po uveljavitvi slovenske in hrvaške samostojnosti in o težnji nekaterih italijanskih političnih krogov po »odkupu Istre«.

Štirje predavatelji — izolski župan dr. Zvonko Grahek, republiški poslanec dr. Danijel Starman ter dr. Marjan Starc in Dimitrij Žbona (vsi so doma iz slovenskega dela Istre) — so osvetlili problem iz zgodovinskega, pravnega, upravnega in političnega vidika. Govora je bilo predvsem o razlikah med slovensko in hrvaško Istro, o možnosti pridobivanja državljanstva tudi za pripadnike slovenske manjšine v drugih državah in o bojazni, da bi Slovenija za svojo državnost plačala previsoko ceno.

V razgibani debati so prišli na dan predvsem problemi slovenske manjšine v Italiji. Tudi mi bi morali zahtevati internacionalizacijo naših problemov tako, kot jo Italija zahteva za svojo manjšino v Istri, je poudarilo nekaj poslušalcev. Odgovor je bil, da Italija v tem primeru »izkorišča« svoj položaj v EGS, Slovenija pa na žalost še nima toliko moči, da bi lahko za svoje manjšine v Italiji, Avstriji in na Madžarskem dosegla enake ugodnosti. Predavatelji so vsekakor potrdili, da je novi slovenski vladi problem manjšin zelo pri srcu in da se namerava vedno bolj prizadevati za dosego čim večje možne zaščite za svoje rojake, ki živijo na drugi strani meje.

Slovesna predstavitev knjige Lide Turk »Glas v ... etru«

V mali dvorani Kulturnega doma v Trstu je bila v sredo, 30. oktobra, slovesna predstavitev knjige Lide Turk, urednice na slovenski radijski postaji Radio Trst A, z naslovom »Glas v ... etru«. Kot je povedala sama avtorica, gre za pričevanje o 40-letnem delovanju tržaške radijske postaje. O delu je spregovoril prof. Jože Prijavec, ki je razčlenil njegovo vsebino. Predvsem je poudaril, da je knjiga Lide Turk pomemben doprinos k zgodovini Slovencev

Prizor s predstavitve knjige »Glas v ... etru«. Za predavateljsko mizo sedijo: prof. J. Prijavec, avtorica Lida Turk, dr. F. Benedetič, M. Mauri in S. Rudolf (foto D. Križmančič)

v Italiji, saj gre za ponoven dokaz, koliko smo skupno zgradili od povojnih let do danes.

Na slovesnosti so spregovorili še ravnatelj programskega oddelka dr. Filibert Benedetič, ravnatelj deželnega sedeža RAI Mario Mauri in odgovorni urednik slovenskih poročil Saša Rudolf.

Občinstvo si je nato ogledalo posnetek s koncerta »Gallusovo zvočno bogastvo«, ki ga je pripravil Janko Ban. Premiera koncerta, ki je bila v stolnici sv. Justa, je v celoti posnela tretja televizijska mreža.

Nagrajeni najboljši v šoli in športu

V prostorih Hranilnice in posojilnice v Nabrežini je v četrtek, 31. t.m., potekala kratka, a pomembna slovesnost ob podelitvi posebnih priznanj »Nagrada šport in šola«. Nagrajenih je bilo 15 dijakov slovenskih višjih srednjih šol (10 s Tržaškega in 5 z Goriškega), ki so dosegli odlične uspehe v šoli in dobre rezultate na športnem področju.

Priznanja je našim odličnjakom — športnikom podelila ZSSDI skupno s šestimi slovenskimi denarnimi zavodi, združenimi v Deželni bačni sekciji SDGZ. Na slovesnosti so spregovorili predsednik ZSSDI Jurij Kufersin, športnik in mentor Franko Drašič ter predsednik nabrežinske hranilnice Gvido Zidarič, spored pa je povezoval Mario Šušteršič.

Letošnji dobitniki »Nagrade šport in šola«

(foto D. Križmančič)

Štipendija »M. Flajban«

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu razpisuje letos svojo peto študijsko štipendijo iz sklada »Mihael Flajban«.

Štipendija bo znašala 2.000.000 lir letno in bo trajala za vso redno študijsko dobo, v kolikor bo lastnik zadostil pogojem pravilnika. Štipendija je namenjena slovenskim zamejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na tržaško ali videmsko univerzo v akademskem letu 1991/92.

Za podrobnejša pojasnila o pravilniku in roku vlaganja prošenj naj se interese javijo na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Machiavelli 22, 2. nadstropje, telefon 631203, vsako sredo od 16. do 18. ure.

V krogih Evropskega parlamenta so objavili poročilo, ki pravi, da je Italija zibelka organiziranega kriminala. Mafijske in podobne organizacije ne delujejo le na jugu države, temveč tudi v srednji in celo že severni Italiji.

Arhitektonske lepote našega Krasa

Cerkev sv. Urha v Samatorci

Zunanost in oltar prelepe cerkvice sv. Urha v Samatorci

Samatorca je nekoliko odročna vasica na zahodnem Krasu, ki se lahko ponaša z nekaterimi arhitektonskimi biseri. Izredno zanimiva je nekoliko odmaknjena, samotna cerkvičica sv. Urha. Prvotno je stala na sosednjem griču, v 18. stoletju pa so jo prestavili bližje potrebam vasice, v zavetje pod gričem. Prav zaradi nje je spoznalo ta del našega Krasa tudi veliko število tujcev in naših italijanskih someščanov. Cerkvica je pri srcu tudi mladim: število porok v njej je močno naraslo. In kako naj ne bi bilo, saj je dandanes res težko najti tak idiličen kraj, kjer hkrati gospodarijo lepota, pristnost in mir. Ob porokah pa je pred cerkvico prostor tudi za razposajenost in zdi se, kot da si dvorišče kar pričakuje nekoliko vedrega razpoloženja in navdušenja.

Cerkev sv. Urha, ki je bila v današnji obliki dokončana leta 1870, v veliki meri spominja na nekatere druge cerkve na kraški planoti; še posebno pa je presenetljiva njena podobnost s cerkvijo v Križu pri Tomaju. Zvonik je običajen kraški »ter«, to je s tremi zvonovi, stara lesena vhodna vrata pa so bila okrašena z

rozeto v lesu, ki jo je izdelal domač umetnik. Glavni oltar je posvečen sv. Urhu.

Ob klancu, ki pelje do cerkve, stoji pilj, ki je bil zgrajen ob koncu preteklega stoletja. Krasijo ga svete podobe, ki jih je prav tako izdelal ljudski umetnik. Gre za tipičen kraški slog, saj najdemo tovrstne podobe tudi po drugih vaseh našega Krasa. Na žalost so z raznimi obnovitvami precej spremenili podobo Samatorce, tako da se le s težavo najdejo ostanki kraške arhitekture. Dobro ohranjen je le portal sredi vasi.

(Tekst in sliki D. Bradassi)

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Sofokles

KRALJ OJDIPUS

Režija Mile Korun

V ponedeljek, 11. novembra,

ob 20.30 ABONMA RED A

v torek, 12. novembra,

ob 20.30 ABONMA RED B

v Kulturnem domu v Gorici

Prenovljena kinodvorana na Travniku

Kulturni izziv za obe Gorici

V sredo, 30. oktobra, so v Gorici uradno odprli prenovljeno kinodvorano na Travniku, ki jo sedaj upravlja goriška družba Transmedia. Kot sta na otvoritveni slovesnosti povedala prof. Darko Bratina in predsednik omenjene družbe Boris Peric, je ta dogodek sad dolgotrajnih prizadevanj mestnega Kinoateljeja. Istočasno gre tudi za hvalevreden poskus, da bi dvorani, ki sodi med najstarejše v Evropi (v zadnjih časih so zaradi hude krize v njej predvajali predvsem filme »z rdečo lučjo«), vrnil njen nekdanji ugled in jo ponovno dali na razpolago goriški publiki.

Slovesnosti sta se udeležila tudi pokrajinski in občinski odbornik za kulturo G. Panzera in R. Ziberna, ki sta predvsem poudarila, da je prenovljena kinodvorana pomemben kulturni dogodek za vse mesto. Prisoten je bil tudi novogoriški župan Sergij Pelhan. Dejal je, da je ponovno odprtje te dvorane važen izziv tudi za publiko z druge strani meje. S tem bo še bolj prišla do izraza kulturna povezava med prebivalci obeh Goric.

Občinstvo si je ob tej priložnosti ogledalo tudi zabaven filmsko-kabaretni nastop Giorgia Comaschija in film »Nuovo cinema Paradiso« v režiji Giuseppeja Tornatoreja.

Prenovljena kinodvorana je namenjena vsem, poudarjajo pobudniki. V njej ne bodo predvajali samo t.i. filmov »d'essai« (elitnih filmov), temveč bodo na ogled dobri, kakovostni filmi nasploh, v slogu programa tržaške kinodvorane Ariston.

Veselo vzdušje od odprtju prenovljene kinodvorane na Travniku med nastopom kabaretista Comaschija (foto Marinčič)

Obnovljena cerkev sv. Martina nad Brjami

Demokracijske spremembe zadnjih let na Slovenskem so pripomogle k temu, da so se ljudje začeli globlje zavedati neponovljivega pomena kulturne dediščine, kamor gotovo sodijo tudi preproste vaške cerkvice. Mednje uvrščamo tudi podružnično cerkev sv. Martina nad vasjo Brje na Vipavskem, na nadmorski višini 333 metrov. Zgrajena je na vrhu griča, odkoder je čudovit pogled na Nanos, Trnovski gozd, Kras, Sveto goro, spodnjo Vipavsko dolino, Furlansko nižino in Dolomite. Žal je do nedavnega samevala napol podrtja, saj so jo Nemci leta 1944 zminirali in jo je zob časa že dobro načel.

Tudi Novi list je o tej cerkvi že pisal, in to v želji, da bi se tudi širša javnost zavedala njene vrednosti in bi končno prišlo do začetka obnovitvenih del. Domačini so ustanovili gradbeni odbor, podprli jih je tudi župnik iz Branika Jožko Bric, ki upravlja župnijo Brje,

in tako se je v začetku tega leta pričela temeljita obnova. Načrte je izdelal novogoriški Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, ki se je držal načela, da je cerkvi treba čimbolj povrniti prvotno podobo. Zgrajena je bila leta 1548 v poznogotskem slogu, kar dokazujeta dve letnici, vklesani prva na zunanjsčini prezbitarija in druga v notranjsčini na slavaloku, 1640 pa je bil sezidan zvonik. Obok prezbitarija je še gotski z bogato razvejano mrežo reber, strop ladje pa je odprt z vidnim tramovjem in planetami. V cerkvi se je kljub rušenju in zanemarjenosti ohranil kvaliteten kamnit baročni oltar iz 18. stoletja, ki ga krasí dobra oljna slika sv. Martina iz istega obdobja. Obnovitvena dela je izvajalo Gradbeno obrtno podjetje Ajdovščina.

Vaščani so zaključek obnove slovesno proslavili v nedeljo, 21. oktobra. Na ta hladen poznojesenski, a jasen sončni dan se je

vrh griča zbralo nekaj sto ljudi, ki so želeli prisostvovati blagoslovu novega zvona in obnovljene cerkvice. Oboje je opravil koprski škof msgr. Metod Piriš, ki je tudi vodil slovesno somaševanje in pridigal po evangeliju. Med mašo je ubrano pel domači cerkveni pevski zbor pod vodstvom Mirana Rustje. Vsekakor je treba Brejcem iskreno čestitati k temu dosežku, z željo, da bi ta pobuda pripomogla k rasti duhovne občutljivosti in narodne zavesti v tem kraju.

M.

Slovenski center
za glasbeno vzgojo
EMIL KOMEL
in GLASBENA MATICA
iz Gorice
prirejata v soboto,
16. novembra, ob 20.30
v Katoliškem domu v Gorici

**Koncert
Mozart in Dvořak
v komorni glasbi**

Nastopajo:
Irena Baar (sopran),
Tomaž Lorenz (violina)
in Alenka Šček (klavir)

Nova številka Primorskih srečanj

V teh dneh je prišla med nas nova številka Primorskih srečanj, že stoptindvajseta po vrsti. Prvi članek je napisal Branko Marušič in mu dal naslov: »O narodni zavesti primorskih Slovencev«. V kratkem eseju zgodovinar opiše narodno zavest in posebnosti primorskega človeka, škoda le, ker je tekst tako kratek, saj je tematika zelo zanimiva. Jožko Možina je napisal zelo dobro razpravo na temo »Politično angažirano slikarstvo Toneta Kralja v primorskih cerkvah«, kjer opiše delo velikega slovenskega slikarja pod fašizmom. Znano je namreč, da je Kralj veliko delal na Primorskem, tako pod fašizmom kot tudi pozneje med drugo svetovno vojno in po njej. Slikar je izredno pomemben za Primorce, ker je na svojih slikah vmešal narodnostni trenutek pod fašizmom, celo sam nadškof Sedej je nekoč vzkliknil pred njegovo sliko: »Marija slovenska!«

Damjana Fortunat je zelo zanimivo opisala kratko zgodovino bovških Kluž, ki jih vsi poznamo. Trdnjava nad Bovcem je to, a tako malo vemo o njih. Borut Koloini piše o spremnjanju ljudskega izročila na Slovenskem, predvsem se naslanja na ljudsko izročilo mask. Znani zborovodja zbora »Srečko Kosovel« iz Ajdovščine Klavdij Koloini pa piše o zborovskem petju in v prispevku razčleni, kakšno je in kakšnega si želimo. Zdenka Lovec pa piše o letošnji Vilenici, o kateri se je po našem mnenju že preveč govorilo, saj nima takega mednarodnega odmeva, kot govori jo (Če ga sploh ima, seveda!), ali pa si ljubljanski organizatorji želijo, letos pa na njej ni bilo glavnih povablencev, ki se literarne nagrade niso udeležili zaradi bojazni pred vojno. Letošnji glavni moto Vilenice je bil Hölderlinov verz »čemu pesniki v tem ubožnem času«. Metka Lovrič nadaljuje s predstavljanjem slovenskih strokovnjakov iz Primorske in tokrat je spet na vrsti naš rojak, Danilo Sedmak, psiholog, ki nam je dobro poznan, saj se veliko ukvarja z našo

stvarnostjo. Sledi prevod Malcolm Godwina, ki ga je opravil Boris Jukič in nosi naslov »Angeli«. Sodi v sklop razmišljanj, ne vemo pa, kaj ima opraviti s Primorskimi srečanji Malcolm Godwin in tudi njegovo razmišljanje. Sledi leposlovje, kjer lahko preberemo krajše prispevke Mirana Slokarja, Roberta Titana-Felixa, Jureta Čeha, Leopolda-Odile Širok, Marije Mercine, Andreja Rifleta-Felana, Vlada Šava, Franka Vihteliča in Lucije Beguš. Marjan Tomšič je prispeval »Štiri istrske storije«, kjer opisuje življenje v Istri, Teo Šinkovec pa je prevedel Alberta Spianija »Družinski album«. Sledijo zapiski, ki so jih prispevali Marušič, Šavli, ki polemizira o »Slovenski državi Karantaniji«, Jolka Milič izredno dobro in precizno, kot le malokdo danes zna, piše o izginu-

beri - širi - podpiraj

NOVI LIST

tednik
slovenske manjšine

lih Černigojevih slikah, Miro Kocjan piše o jezuitih, Pietru Nenniju in Armandu Saitti, Merku o zgodovini rezijanske folklorne skupine, Ana Marija-Graf pa o pesniški zbirki Petra Semoliča, Ines Cergol-Bavčar o zbirki Berta Pribaca, Jožek Štucin predstavi še knjige »To drevo na tujem raste«, Pangerčevo »Pesem Brega«, Gradišnikovo kriminalko »Nekdo drug«, Kingovo »Christie« in izredno dobro Felčovo knjigo »Svet drugačnih oseb«. Na zadnjih platnicah pa razmišlja Vlado Šav, kateremu lahko samo rečemo, da se mu najbrž toži po starih časih, ki so na naše veliko veselje že minili.

Obnovljena cerkvica Sv. Martina v Brjah

Svečana počastitev 140-letnice Celovške mohorjeve družbe

V ponedeljek, 28. oktobra, je Celovška mohorjeva družba priredila proslavo ob 140-letnici delovanja založniške hiše. Slovesnost, ki je bila v prostorih »Slomškovega doma« v središču Celovca, je izzvenela kot dokaz podjetnosti in domiselnosti vodstva te slovenske založbe. Bogato dejavnost Celovške mohorjeve družbe je opisal njen ravnatelj dr. Anton Koren. Spregovoril je tudi predsednik založbe dr. Pavle Zablatnik, ki je med drugim podelil Slomškovo priznanje zaslužnim mohorjanom. Nagrado so poleg Korošcev prejeli tudi slovenski zdomci iz Kanade, ZDA in Avstralije, ki so zbrali skoro milijardo lir za ublažitev posledic vojne v Sloveniji. Zbrani denar so zdomci ob tej priložnosti izročili ministrskemu predsedniku Lojzetu Peterletu, ki je bil prisoten na proslavi.

Pred mikrofonom so se zvrstili še celovški škof, msgr. Kapellari, celovški župan Guggenberger in predsednik Krščanske kulturne zveze Zerzer. Iz Slovenije so se proslave udeležili mariborski škof, msgr. Kramberger ter ministri Dular, Capuder in Vencelj.

Čestitamo!

Deželni svetovalec Ssk Bojan Brezigar je od evropskega urada za manj razširjene jezike dobil nalogo, da stopi v stik s predstavniki vseh jezikovnih manjšin v Avstriji (Slovenci, Hrvati, Čehi, Slovaki in Romi) in si prizadeva za ustanovitev avstrijskega manjšinskega odbora. Ta bo postal član posebnega evropskega odbora, kakor hitro bo Avstrija postala članica Evropske skupnosti.

Evropski urad za manj razširjene jezike ima sedež v Dublinu. Z deželnim poslancem Brezigarjem bo pri uresničevanju te naloge sodeloval predstavnik nemške manjšine v Belgiji Rudolf Kern.

Za pomebno imenovanje poslancu Brezigarju iskreno čestitamo in mu želimo veliko uspeha pri izpolnjevanju nove naloge na manjšinskem področju.

Koncert Bergant - Vremšak v goriški stolnici

V soboto, 9. novembra, bo na pobudo SKPD Mirko Filej v Gorici orgelsko vokalni koncert v stolnici, na katerem bosta nastopila priznana slovenska glasbenika Hubert Bergant (orgle) in Samo Vremšak (bariton). Začetek ob 20.30. Na sporedu so dela od renesančnega obdobja preko baroka in klasike vse tja do moderne. Tako so zastopani skladatelji: Gallus, Schütz, Mozart, Fauré, Arnič, Laurentaci, Battista, Sattner, Dixon, Nedved in Andriessen.

Slovenska umetnika goriška publika že dobro pozna. Večkrat sta že nastopila v raznih cerkvah in dvoranah Gorice in okolice. Prof. Bergant je nedavno imel orgelski koncert v mestu Lecce. Tako Bergant kot Vremšak sta docenta na ljubljanski Akademiji za glasbo.

* * *

»Od obupa do upanja« je naslov posebne listine, ki jo je izdala Cerkev v zvezi z mamili. Kdor se predaja mamilom, je notranje — pravi listina — neuravnovešen in osebno šibak, tako da ne more na človeški način zadostiti svojim potrebam.

NAŠE SOŽALJE

Ob prezgodnji smrti Dorice Černic iz Rupe izrekamo možu Marjanu, otrokoma in sorodnikom globoko občuteno sožalje.

Slovesna predstavitev Božanske komedije v Kulturnem domu v Trstu

V mali dvorani Kulturnega doma v Trstu smo v ponedeljek, 4. t. m., bili priča nadvse pomembnemu kulturnemu dogodku. Predstavili so celotno izdajo Dantejeve Božanske komedije v prevodu književnika Andreja Capudra, slovenskega ministra za kulturo. Delo je izdalo Založništvo tržaškega tiska.

Prireditve je ob prisotnosti res številnega občinstva izzvenela nadvse svečano in je po svoji zasnovi zdaleč presejala ožji slovenski prostor. Čeprav je bila slovesnost dosledno dvojezična, pa, kot kaže, ni pritegnila naših italijansko govorečih someščanov. V imenu ZTT sta prisotne pozdravila Silvij Tavčar in Marko Kravos, nekaj odlomkov iz Božanske komedije sta prebrala igralca Slovenskega stalnega gledališča Lidija Kozlovič in Vladimir Jurc, za prijetno glasbeno spremljavo pa sta poskrbeli Erika Slama (flavta) in Irena Pahor (viola da gamba). Izvajali sta skladbe iz 14. stoletja — Dantejeve dobe.

V imenu italijanske vlade se je svečanosti udeležila dr. Mirella Boncompagni, ki je med drugim dobro seznanjena s problematiko Slovencev v naši deželi. S seboj je prinesla vrsto dobrih novic za nas; med drugim je rekla, da bi morali kmalu dobiti slovensko televizijo, prav tako pa bo, je dejala, po vsej verjetnosti kmalu prišlo do končne odobritve globalnega zaščitnega zakona. Sicer pa je tudi na evropskem prizorišču očitno, je zaključila predstavnica vlade, da se stvari premikajo v korist manjšinskih etničnih skupin.

O Capudrovem prevodu Dantejevega literarnega bisera je spregovoril pisatelj Alojz Rebula. Capudrovo delo zdaleč presega vse dosedanje poskuse slovenskih prevajalcev, je pou-

Prizor s predstavitve Capudrovega prevoda Dantejeve Božanske komedije. Z leve: Alojz Rebula, Andrej Capuder in Marko Kravos (foto M. Magajna)

daril. V marsičem presega celo Župančiča. Prevod odlikujeta izredna filološka verodostojnost in pesniški čut. »Če bo treba velikega poguma tistemu Slovincu«, je zaključil prof. Rebula, »ki se bo skušal ponovno lotiti prevoda Homerjeve Ilijade po A. Sovretu, bo treba prav toliko poguma tistemu, ki bo skušal prekositi Capudrov prevod Božanske komedije.«

Na koncu je nekaj besed spregovoril tudi sam Andrej Capuder, ki je govoril predvsem osebno o svojih »mukah« ob prevajanju 14 tisoč Dantejevih verzov. Delo je prevajal deset let. Za to drugo, izpopolnjeno izdajo svojega prevoda pa je marsikaj spremenil oziroma nanovo prepesnil. Dr. Capuder se je na ponedeljkovi slovesnosti ob koncu zahvalil vsem, ki so mu pomagali, da se je ta »Dantejeva avantura« srečno končala.

NOVICE

Vsi občinski in pokrajinski sveti v Furlaniji Julijski krajini so odobrili statute v roku, ki ga določa zakon. Predsednik republike pa na predlog notranjega ministra že podpisuje odloke o razpustu občinskih in pokrajinskih svetov, ki niso odobrili statutov. Dne 5. t. m. je bilo izdanih 13 takšnih odlokov.

* * *

Sovjetski diplomati dolgujejo občinski upravi v Washingtonu 3,2 milijona dolarjev, ali 4.300 milijonov lir. Zaradi raznih prometnih in drugih prekrškov so mestni stražniki naprtili sovjetskim diplomatom 65.759 glob, ki niso bile poravnane. Osebe somalskega veleposlaništva pa za globe dolguje washingtonskim mestnim stražnikom nekaj manj kot 300 tisoč dolarjev.

* * *

»Zaklad« sovjetske komunistične partije, katere delovanje je bilo začasno prekinjeno po neuspelem državnem udaru 15. avgusta letos, znaša 14 milijonov dolarjev v gotovini (18 milijard lir) in 5 milijard rublov (3.500 milijard lir). Podatke je objavil osrednji sovjetski televizijski dnevnik.

* * *

Predsednik republike Cossiga je ponovno izjavil, da ne bo podpisal odloka vlade, ki za nadaljnji dve leti ohranja pri življenju funkcijo sodnika-preiskovalca. Predsednik opozarja, da je ta funkcija odpravljena z novim kazenskim postopkom. Vlada pa trdi, da brez odloka grozi nevarnost, da se odpišejo važne preiskave.

Slovenska skupnost na Goriškem pred deželnim kongresom

Pred dnevi je bilo v Gorici zasedanje pokrajinskega sveta Slovenske skupnosti, ki ga je vodil predsednik Bukovec. Deželni predsednik Marjan Terpin je obširno poročal o strankinem delovanju v zadnjih mesecih in podrobno proučil politični položaj na Goriškem in splošno stanje slovenske manjšine.

Svoja poročila so podali deželni podtajnik Andrej Bratuž, Branko Černic, Ernest Quinzi in Hadrijan Corsi.

Predsednik Bukovec je prisotne seznanil z odstopom pokrajinskega tajnika Špacapana, ki pa bo še dalje opravljal dolžnosti pokrajinskega odbornika. Na

zasedanju so udeleženci vzeli na znanje poročilo pokrajinskega predsednika in po daljši razpravi sprejeli predlog, naj do bližnjega deželnega kongresa opravlja tajniške posle sedanjji podtajnik.

Na zahvalno nedeljo, 10. novembra, se bo v nabrežinski cerkvi po kratki maši ob 17. uri pričel koncert zbora »Rupa - Peč« z naslovom: »S PESMIJO SKOZI CERKVENO LETO«
Zborovodja:
Zdravko Klanjšček.

NOVICE

Odposlanstvo Unije Italijanov je zadovoljno s svojim potovanjem v Haag, kjer je v okviru mirovne konference obrazložilo pristojnin predstavnikom, kako si zamišlja zaščito italijanske narodne skupnosti v Sloveniji in Hrvaški. Zaščita naj bo mednarodnega značaja. V ta namen naj se sklene ustrezna pogodba med Slovenijo, Hrvaško in Italijo.

* * *

O znani števerjanski aferi z zvonovi je tekla beseda tudi na zadnjem zasedanju goriškega pokrajinskega sveta Ssk. Sekcijski tajnik Mirko Humar je poudaril, da se je Ssk dosledno zavzemala za ohranitev stoletnih navad, kar pomeni, da bi se po njenem mnenju lahko slišalo bitje ure v zvoniku tudi v nočnih urah. Kot znano, je sodna oblast na prvostopenjski razpravi razsodila drugače in ugodila zahtevi števerjanskega hotelirja.

* * *

V Celju je konec prejšnjega tedna zasedal glavni odbor Svetovnega slovenskega kongresa. Zasedanje je vodil predsednik Bojan Brezigar. Odbor je uredil več vprašanj, ki so ostala nerešena zaradi junijske vojne v Sloveniji.

* * *

V Madridu so se uspešno končali prvi pogovori med Izraelci in Palestinci. Prvič se je zgodilo, da sta si stisnila roki voditelja izraelske in palestinske delegacije. Pogovori se bodo seveda nadaljevali.

* * *

Ta teden bodo na Tržaškem še zadnji sekcijski kongresi Slovenske skupnosti, na katerih člani volijo delegate za pokrajinski kongres. Ta bo v nedeljo, 10. t.m., na Pomorski postaji v Trstu.

Na pokopališču v Viču je bil v soboto, 2. t.m., pogreb Tatjane Remškar, bivše primabalerine ljubljanske Opere. Umrla je v starosti 65 let. Po upokojitvi pred 20 leti je svoje znanje in veščine posredovala mladim, zlasti v okviru osnovne šole na Viču. Sodelovala je tudi s srednjo šolo v Nabrežini in pred leti pripravila nastop svojih gojencev in gojenk v Kulturnem domu v Trstu. Leta 1977 je prejela Prešernovo nagrado.

* * *

Pristojno ministrstvo v Rimu je končno izreklo svoje mnenje o načrtu arh. Piana za turistično uveljavitev Sosljanskega zaliva. Zapisnik z zadnje in prejšnjih sej še ni bil objavljen, vendar dobro obveščeni krogi pravijo, da so izvedenci pristojnega ministrstva občutno omejili gradnje v zalivu in se izrekli tudi za druge omejitve.

* * *

Ker je bila mirovna konferenca dne 5. t.m. v Haagu neuspešna, bodo zunanji ministri Evropske skupnosti odločali o uvedbi sankcij. Odločitev bo padla v četrtek, 7. t.m., na zasedanju Atlantske zveze v Rimu.

* * *

Zdravstvena služba v Italiji je v hudi krizi. Skoraj ne mine dan, da ne bi prišlo do naravnost škandaloznega primera. Bolniki umirajo, ker zanje v bolnišnicah ni mesta. Ko končno najdejo posteljo v bolnišnici, je prepozno; bolnik se je že poslovil od tega sveta. Takega škandaloznega stanja je kriva dezorganizacija in ne pomanjkanje denarja ali drugačnih sredstev.

Oranje - pomembno jesensko opravilo

Z razvojem kmetijske mehanizacije je oranje doživelo nekatere spremembe; močnejši traktorji so namreč omogočili globlje oranje. V zadnjih časih pa se tehniki vse bolj zavzemajo za izdelavo takih strojev, ki bi omogočali le minimalno obdelavo tal pred setvijo. Pred dvema desetletjema se je tako začel razmah kultivatorjev in posebnih bran, oziroma strojev, ki omogočijo setev na strniščih, ne da bi tla kakorkoli rahljali. Vendar je tehnika »setve na trdo«, kot ji pravijo, mogoča le na lahkih in propustnih tleh.

Jesensko oranje je zdaj najbolj aktualno opravilo. Kdor je šel v minulih dneh po Laškem, je opazil, da sta pšenica in ječmen že vzkli, marsikje sta visoka skoraj 10 cm, opaziti pa je tudi še veliko koruznih strnišč. Te bo treba preorati za spomladansko setev. Mogoče ne bo odveč opozorilo, naj orač preveri vlago tal. Praktično to navadno naredimo tako, da prgišče zemlje stisnemo v pest; ko se zemlja sprime, ne nastane pa mastna kepa, je primerna za oranje, idealna vlaga, da se zemlja mrvni, je od 40 do 60 odstotna.

V naših krajih navadno uporabljamo za oranje lemežni plug z univerzalno desko, se pravi desko, ki je nekako na sredi med kratko in strmo desko, ki je primerna za oranje na lahkih tleh, in t.i. zavito ali spiralno desko, katero uporabljajo, ko so tla težja in bolj ilovnata.

Izvedenci glede oranja v zadnjih časih svetujejo, naj bi izmenično opravljali enkrat globoko, (okrog 40-60 cm) in drugič plitvo oranje (do 20 cm) ali srednje plitvo oranje (od 20 do 40 cm). Globoko oranje omogoča večjo razpoložljivost zemlje za boljši razvoj koreninskega sistema, poveča se zaloga vode in je torej odpornost proti suši večja, poglobi

se rodnost tal, omogočeno je tudi boljše zatiranje plevela in nekaterih škodljivcev. Plitvo oranje pa ima veliko prednost, da delo opravimo hitreje in z manjšimi stroški, ker pri takem oranju lahko uporabimo tudi dvojne ali plugge s številnejšimi glavami.

Glede na njivo, odvisno je pač od lege, velikosti, naklona in orodja, s katerim razpolagamo, lahko orjemo na več načinov. Vsekakor je pomembno, kako odpiramo prvo brazdo, kako delamo krono, če orjemo na ta način, saj je pomembno, da ne orjemo pri drugem hodu pregloboko, kajti v tem primeru so brazde previsoke in neizenačene v dolžini in širini, se pravi, da je važno, da enakomerno padajo, kar seveda omogoči boljšo pripravo tal za setev. Ko zaključujemo z oranjem, moramo paziti na razor; gre za zadnjih šest brazd, ko orjemo plitveje. Tudi razor naj bi se dalo z brano poravnati, tako da pride do čim manjše vdolbine.

SPLOŠNA OPREMA

Korsic

- SERIJSKO POHIŠTVO
- POHIŠTVO PO MERI
- PREUREDITVE

PRODAJALNA
TRST - UL. S. CILINO 38
TEL. 040-54390

Jurij Paljk

»To je bila božja kazen zanje«

Nikdar mi ni bilo všeč, da se ljudi neke kategorije daje v isti koš, ker sem mnenja, da je vsak človek svet zase, morda res ni otok, kot je temu pravil John Donne, otoku pa je vseeno podoben. Tako mi ni bilo nikoli všeč, da je duhovniški stan bil vedno deležen pretirane hvale na eni in zopet pretirane graje na drugi strani, ki pa je največkrat padla v grobo klevetanje, ki si ga niti počestnice ne privošči več, ker so preveč ponosne, da bi tako govorile. Stari latinski izrek, da je srednja pot zlata pot, velja skorajda povsod, mislim, da bi ga tudi v takih primerih lahko mirne duše uporabljali.

Trdno sem prepričan, da bi primorski Slovenci pod fašizmom utrpeli veliko hujše stvari, kot so jih, če ne bi bilo slovenskih duhovnikov, ki so skorajda sami držali in zdržali pritisk poitalijančevanja, da o drugem trpljenju, ki so ga bili deležni, niti ne bi govorili. Vse to so zelo znane stvari in mislim, da je duhovnik Čedermac le lik osebnosti, katerega vsi Slovenci v Italiji zelo dobro poznamo, bi ga vsaj morali. Zelo neradi pa govorimo o duhovnikih, ki so bili sicer res du-

hovniki, z osebnostjo omenjenega Bevkovega junaka pa niso imeli dosti skupnega. Tudi o tem, kako se je Cerkev prevečkrat udingjala posvetni oblasti in tako vedno in povsod(!) potegnila krajši konec, ne bomo govorili, ker je to že tisočkrat prežvečena snov in zato nezanimiva. Pa vendar sem ravno o tem premišljeval pred dvema tednoma, ko sem poslušal človeka, ki mi je govoril o teh stvareh.

Omenjeni gospod mi je ob kozarcu mineralne vode (»Škoda, ker voda niti za v čevelj ni dobra, a kaj hočeš, zdravila so zdravila in dohtarji so dohtarji!«) v baru pripovedoval, kako je bilo pod fašizmom. Med drugim mi je pripovedoval tudi o drži uradne Cerkev, ki ni bila vedno enaka drži posameznikov, ki bi za ideale dali tudi lastno življenje, kar se je pozneje žal tudi nekaterim zgodilo. Če spet potegnem na dan zvite in do poslednje življenjske celice premetene Rimljane, lahko mirno zapišem, da tudi za to stvar velja njihov znani pregovor: »Senator quisque bonus, senatus quidem bestia pessima.« (Vsak senator zase je dober, senat pa je najslabša stvar.) Gospod mi je namreč govoril o tem, kako so pod fašizmom zamenjavali slovenske duhovnike z italijanskimi in to seveda s točno določenimi nameni, ki jih tudi nepoznavalcem zgodovine ni potrebno posebej razlagati. Ve se namreč, da sta v življenju dve stvari, ki se jih človek zelo težko nauči v tujem jeziku. To sta štetje in računanje in najtežja stvar je gotovo

NOVICE

NAŠA DRUŠTVA

Krožek »Anton Gregorčič« iz Gorice

Češkoslovaški predsednik Havel si še dalje prizadeva za ohranitev češkoslovaške federacije. Njegov 12. načrt predvideva odobritev češke, slovaške in zvezne ustave, ki naj bi postale veljavne maja 1992, se pravi pred državno zbornimi volitvami junija istega leta. Še prej pa bi republiko Češka in Slovaška morali skleniti posebno pogodbo o skupni državi.

* * *

Konec novembra bo potekel rok, v katerem bo treba plačati predujem davka IRPEF in ILOR. Po zadnjih predpisih bo treba plačati 98 odstotkov lanskoletnega davka.

* * *

Deželni svetovalec Brezigar je pozitivno ocenil izid glasovanja v zvezi z zakonom o novih uniformah občinskih stražnikov. Deželni zakon namreč vsebuje tudi posebno določilo glede občin, v katerih je priznana pravica do rabe slovenskega jezika.

Na Goriškem deluje od leta 1977 Krožek za socialna in politična vprašanja, ki ima kot pglavitni namen predstavljati italijanski javnosti narodnostni in politični položaj Slovencev v goriški pokrajini ter osveščati Slovence o njihovih pravicah. Krožek je poimenovan po Antonu Gregorčiču, znanem duhovniku, kulturnem delavcu in politiku, ki je umrl leta 1925 in je pokopan v Štandrežu. Gregorčič si je zadal nalogo, da bo prispeval h gospodarskemu in kulturnemu razvoju goriške dežele, posebno pa še k rasti slovenske šole v sami Gorici. Bil je vztrajen borec za enakopraven položaj našega jezika povsod, tudi v javnih upravah. Prav zaradi tega so se pobudniki goriškega krožka odločili, da posvetijo to organizacijo njegovemu spominu, saj ima podobne cilje, za katere se je boril tudi pokojni Anton Gregorčič.

Krožek za socialna in politična vprašanja je v 14 letih svojega obstoja uresničil vrsto pobud, priredil predavanja in okrogle mize o problemu globalne zaščite Slovencev v zamejstvu ter o rabi slovenskega jezika pred sodno oblastjo in javno upravo. Zadnje pomembno srečanje na to temo je bilo v četrtek, 31. oktobra, v Ronkah. Šlo je za je posvet o rabi slovenskega jezika. O tem poročamo na drugem mestu. Povedati je še treba, da je naletel ta dogodek na precejšen odmev tudi v italijanskem krajevnem tisku.

Veliko dela so imeli odborniki in člani društva »Anton Gregorčič« v času, ko so razne občinske uprave na Goriškem pripravljale osnutek za novi statut. Člani krožka so imeli — v sodelovanju z društvom »Jadro« iz Ronk — vrsto sestankov s predstavniki občinske uprave iz Ronk in Tržiča. Njihova prizadevanja niso bila zaman: v Ronkah je tudi po njihovi zaslugi priznana pravica do rabe slovenskega jezika v javni upravi, v Tržiču pa občinski statut priznava obstoj slovenske narodnostne skupnosti v mestu samem. Občina se je obenem obvezala, da bo pospeševala kulturno rast Slovencev, ki živijo na njenem ozemlju.

Društvo »Anton Gregorčič« ima vrsto pomembnih načrtov, ki jih želi čimprej uresničiti. Predvsem nameravajo njegovi člani izdati zbirko razsodb, ki zadevajo problem rabe slovenščine. Publikacija bo namenjena slovenskim občinskim upraviteljem kot pomoč pri vsakodnevem reševanju pravnih aspektov v zvezi z rabo slovenščine.

Krožek se ukvarja tudi z rekreacijsko dejavnostjo, saj je priredil

že nekaj izletov za Slovence na Goriškem. Predvsem v zadnjih časih pa se je začel bolj posvečati tudi mladini.

Sednji predsednik Krožka za socialna in politična vprašanja dr. Renzo Frandolič nam je povedal, da ima trenutno društvo največje težave s sedežem. Doslej je imelo svoje prostore v Ulici S. Chiara v centru Gorice, kaže pa, da bo kmalu dobilo izgon. Društvo torej računa na prispevek za-

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

ŠEHEREZADA

Gostovanje
Mladinskega gledališča
v petek, 8. novembra, ob 20.30
v Kulturnem domu v Trstu

kona št. 46 za obmejna področja, ki bi omogočil nakup novega sedeža. »Upam«, je zaključil predsednik krožka Frandolič, »da bo v bodoče naš krožek okrepil svojo dejavnost in da bo doprinesel zamejski skupnosti nekaj konkretnega na področju uveljavljanja slovenskih pravic. To je naš cilj in naš namen.«

(hj)

Cossiga se je poklonil žrtvam Rižarne

(foto M. Magajna)

molitev, to največje preseganje besede in samega sebe, ko se človek najbolj približa božjemu, duhovnemu. Moliti v tujem jeziku, jeziku, katerega te ni učila mati, katerega si govoril najprej, je zelo težko, skorajda nemogoče. Prav zaradi tega so Binkošti tako lepe in tako pomembne! A Cerkev niso samo Binkošti, Cerkev so bili tudi italijanski duhovniki, ki so prišli v slovenske župnije, in tam začeli z raznarodovanjem, kajti le o tem lahko govorimo, če pomislimo, da se človeku vzame še pravica do molitve v lastnem jeziku.

Premlad sem, da bi vedel, kako mučno in boleče je to bilo, lahko si samo predstavljam, kako so ljudje obupano strmeli na prižnico, od koder so jim govorili v jeziku, ki ga nekateri niti razumeli niso, kaj šele, da bi lahko molili v njem; med te ljudi moram uvrstiti oba svoja stara očeta, eno staro mater, druga je nekaj razumela, ker je prej delala »pri gospodi« v Trstu. Cinizem oblasti ne pozna nobene meje, saj mi še danes tašča pripoveduje, kako so jo v šoli pod fašizmom učili, da jedo Slovenci otroke, o Srbih in drugih pa so govorili še hujše stvari. To pa so počeli zraven oglejske bazilike, ki že stoletja priča o univerzalnosti človeka in krščanske vere.

»Najprej je padel Doberdob, potem je prišel na vrsto Devin in končno še Nabrežina, kot domine so padale župnije od Goriške sem, ves kraški rob je šel. Prihajali so italijanski duhovniki in z njimi italijansčina, raznarodovanje. Bilo je hudo, res hudo!«, je pripovedoval

gospod, pred očmi so mu drseli obrazi italijanskih duhovnikov, ki so prišli na mesto slovenskih sobratov.

Kar naenkrat se je nasmehnil in oči so se mu zasvetile: »Moram pa vedeti, da se tudi tisti iz kurije, iz škofije kdaj pošteno uštejejo. V eno župnijo je namreč prišel furlanski duhovnik, ki se je silno lepo in hitro naučil govoriti slovensko, ker je takoj videl, koliko je ura, izredno inteligenten in dober človek, še danes govori imenitno v slovenščini. Na daleč te pozdravi in ti kar kriči v slovenskem jeziku, ko te zagleda! Vidiš, temu smo nekoč rekli božja pota. V kuriji so mislili drugače, obrnilo pa se je spet drugače. Saj veš tisto: Človek obrača in Bog obrne. Vidiš, to je bila božja kazen zanje, tako so rekli naši starši.«

Smejala sva se, ko sva mislila na tisto o božji kazni, vesel sem bil, ker se je končno nasmehnil, zelo težko ga vidim nasmejanega, ko govori o preteklosti, končno se tudi nima čemu smejati. Jokanja ne mara, ker ga vsako vzdihovanje nad našo usodo dela vidno nervoznega, kot vsak človek dejanj se nelagodno počuti, ko je nemočen pred dejstvi, ki so višja od njega. In zadnje čase je vedno bolj zaskrbljen, spet se oglašajo isti glasovi, ki so že storili mnogo hudega. Potem je še pristavil: »Ja, ja, tako je, to je bila božja kazen zanje.«

In sva se spet smejala, vsem tistim, ki so delali načrte brez božjega blagoslova, v brk. In tudi vsem tistim, ki jih še snujejo.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar,
Ivo Jevnikar, Helena Jovanović, Drago
Legiša (glavni in odgovorni urednik),
Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tav-
čar in Egidij Vršaj.

Oglaš: Publist d. z. z.; Trst, ul. Montec-
chi 6; tel. 040/7796611.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.